

Dr. Dinko Puc:

Majniška deklaracija

Voditelji so morali iti po poti, ki jo je hotel in začrtal narod sam

Dvajset let je preteklo, odkar je Jugoslovanski klub objavil majniško deklaracijo. Vsem, ki smo takrat živeli, zaigra še vedno srce v ganotju in ponosu, ko se spominjamo na veliki čas, ko je narod spoznal pravo pot do osvoboditve in boljše bodočnosti.

Da je prišlo do te deklaracije, je bilo treba skozi leta trpljenja in ponižanja. Premagati je bilo treba zaslepljenost lastnih ljudi ter dolgoletno tradicijo, Slovenska ljudska stranka in Hrvatska stranka prava sta vsa leta pred vojno in prva leta vojne stali na stališču nezlomljive zvestobe Habsburgovcem. Četrti katoliški shod v Ljubljani, na katerem so bili zbrani slovenski in hrvaški verniki, se je pod vodstvom svojih škofov še zavzel za svobodo v okviru avstro-ogrske monarhije in leta 1914. je «Slovenec» pripisoval edino katoliški vzgoji našega naroda zaslugo, da je avstrijska državna ideja ukoreninjena v Slovencih tako, kakor pri nobenem drugem narodu. Še v januarju 1917 je dr. Korošec kot načelnik poslanskega kluba pisal avstrijskemu ministrskemu predsedniku Clam-Martinitzu pismo, «da je zatrljanje antantnih držav o osvoboditvi Slovanov izpod avstrijskega jarma vzbudilo pri Slovencih in Hrvatih samo ogorčenje, in da so ti trdno odločeni vztrajati v sili in stiski pri avstrijski monarhiji in zvestobi habsburški dinastiji».

A že maja 1917 je prišla deklaracija in dr. Korošec je bil tisti, ki je bil postavljen od naroda na čelo deklaracijskega gibanja. Nimbis, ki mu je ostal spricho tega, ga ožarja še dandanes in njegovi pristaši si obenem lastijo zasluge za to delo.

Mi, ki smo doživeli in gledali razvoj usodepolnih dogodkov, vemo, da je bila stvar drugačna. Majniške deklaracije niso ustvarili politični voditelji, marveč je ona le izraz preobrata, ki se je izvršil v mišljenju našega naroda. Tega preobrata pa niso pripravile politične stranke, ne tisti, ki so v časih vojne napovedi Srbiji demonstrirali po ulicah in hujskali na vojno, ne tisti, ki so skušali uničiti vsakega političnega nasprotnika; preobrat mišljenja v narodu so ustvarili možje, ki so že zdavnaj prej navezali stike z Balkanom, ki so hodili tja v kulturnih misijah in pod tvrdko Rdečega križa; Sokoli, ki so izdali parolo, da se ne bodo borili proti slovanskim bratom; dobrovoljci, ki so zapustili avstrijsko orožje in prešli na drugo plat; vsi, ki so, javno obtoženi veleizdaje, imeli pogum, da so šli kakor Masaryk in Beneš v tužino ter tam propovedovali pravico do naše svobode; vsi oni brez imena, ki so na tihem in dosledno rušili moč in ugled avstrijske monarhije in njene oborožene sile. Pomagala pa je nesposobnost avstrijske civilne in vojaške uprave, neodločnost dvora in intransigenca nemških strank — brez razlike.

Tako je prišlo do preokreta. Čez noč je vedel ves naš narod, da je poraz Avstrije zapečaten in da se bliža trenutek osvoboditve. Kdor je bil še včeraj Avstrijec, je bil danes navdušen Jugoslovian. Ljudje so ponosno dvigali glave, puntarski duh se je vzbujal v naših krajih kakor v časih «Stare pravde».

Posledica tega preokreta je bila majska deklaracija. Izraz duše našega naroda, izliv njegovih najsrčnejših želja, ki si je moral dati duška. Nobena tajna ni bila več, kaj želi ogromna večina. In zato so pritekali vsi tisti, ki so vedno tam, kjer so močnejši bataljoni, ter se postavili na čelo akcij, ker so se bal za svojo bodočnost. Saj so vedeli, da bodo ostali sicer osamljeni in da jih bo narod izločil.

Tudi majniška deklaracija je imela še «okvir habsburške dinastije». Toda te omejitve ni nihče vzel za resno. Bil je to dodatek onih oportunističnih krogov, ki korakajo z močnejšimi bataljoni «za vsak slučaj». Bilo je to zavarovanje proti vsakemu riziku, bilo je legaliziranje pokreta, ki se je v tistih krogih označeval kot nadaljevanje akcije pok. prestolonaslednika.

Za narod habsburški okvir ni eksistiral. Narod je šel svojo pot naprej. In če je jugoslovanska socialna demokracija izjavila tudi v letu 1917., da je naš cilj «kulturna, gospodarska in državna združitev vseh Slovencev, Hrvatov in Srbov na zaključenem gospodarskem in prometnem ozemlju, pri čemur moramo izključiti vsako omejitev po zgodovinskih, državnih in dinastičnih pravicah», je ta jasna beseda, ki je avstrijski dinastiji povedala resnico, bila šele pravi izraz ljudske volje in njegovega mišljenja.

Majniška deklaracija je danes lep spomin na čas, ko je narod prisilil svoje voditelje, da so šli po poti, ki jo je hotel on.

Dr. M. Korun:

Nejasni pojmi

Nejasnost raznega pojmovanja v dnevnem političnem življenju je treba razbistriti

II.

Še dva izraza sta, ki se v dnevnem politiki mnogo uporabljata in za katera dostikrat ne vemo, kaj se za njima skriva.

To sta izraza **avtonomija** in **samouprava**.

Nekateri smatrajo, da značita isto. Prvotno je bilo morda res tako. Zdi se pa, da se je v teku

časa značenje obeh izrazov malo izpremenilo. Mi bomo zato pri naših izvajanjih oba pojma ločili.

Pod avtonomijo, avtonomistično ureditvijo države, bomo razumeli to, kar smo v prejšnjem članku imenovali federacijo v ožjem pomenu besede.

Tam torej, kjer ima sam centralni parlament zakonodajno v

vseh panogah državnega življenja in je parlamentom posameznih edinic prepuščen samo en del zakonodaje, in sicer tisti, ki se tiče samo edinic, bomo govorili o **avtonomiji**. V takih primerih je večkrat ureditev tudi taka, da izdaja centralni parlament v zadevah, ki naj bi bile v glavnem za vsa državo enako urejene, **okvirne zakone**, posamezne edinice pa jih potom svojih zakonodajnih teles prilagode v posameznostih svojim potrebam.

Pod **samoupravo** razumemo tisto ureditev, ki se nanaša samo na upravo. Če poedini deli države sploh nimajo svojih zakonodajnih teles, temveč imajo le pravico, da vrše samostojno — pod večjim ali manjšim nadzorom centralne uprave — svoje upravne posle sami, potom izvoljenih zastopnikov, to je samouprava.

Tako imenovane oblastne samouprave smo imeli po Vidovdanski ustavi, v sedaj veljavni ustavi je predvidena samouprava banovin, seveda ne v vseh panogah. Samouprave imajo občine.

Samouprave so lahko različne, široke ali ožje. O širokih samoupravah govorimo, kadar je mnogo upravnih poslov v rokah samoupravnih organov (skupščin, odborov), posebno, če so važni posli v njihovih rokah (n. pr. notranja uprava), o ozkih samoupravah pa govorimo tačas, kadar so samo manj važne zadeve položene v roke samoupravnih oblasti. Pri samoupravi je zelo važno, kako močna je kontrola centralne uprave nad samoupravo.

Pogostokrat čujemo tudi izraz **centralizem**. Kaj pomeni?

Lahko se nanaša ali na zakonodavstvo ali na upravo ali na oboje.

Vlahovič Vili. Ljubljana:

Politika v pravi luči

Če je narod preizčrpan, otopeva za vse in celo za dobre načrte

Jedro in bistvo pojma **politika** je urejevanje in reševanje gospodarskih in socialnih vprašanj. Razne skupine in politične stranke, preden se povzpno do vlade, «okrasijo» svojo politiko po navadi z najlepšimi programi in obljubami. Kasneje se pa izkaže, da imajo eni kot drugi svoj «politični program» le za objekt eksploatacije, ki ga v ugodnem trenutku, ki je narod v strahu ali v stiski, izkoristijo.

Na tak način narod razumljivo izgublja svoje zaupanje v državo, ker pač preživlja svoj čas v trajnem razočaranju. Ljudstvo si po raznih programih obeta mnogo; kaj; toda vse te obljube so ničeve, ko jih pa vsakokratni oblastniki zavržejo, ker jih potem, ko so se povzpeli, pač smatrajo za obrabljena sredstva, ki jim niso več potrebna, ali so jim postala morda celo škodljiva, oziroma nevarna.

Da je res tako, se lahko prepričamo, če se le ozremo nazaj v preteklost. Vsa razočaranja, ki jih je narod preživel, so pospešila njegovo živo zanimanje za državno gospodarstvo.

Ako vse dogodke premostrimo s kritičnega vidika, potem pridemo do edinega zaključka, da dane razmere **nujno narekujejo in opravčujejo eksistenco ljudske volje**.

Kmalu bo dve leti, odkar je narod znova začel pričakovati svobodo, — vsaj tako upanje je bilo upravičeno po vseh ideološko-etičnih načelih —, toda to pričako-

V zakonodavstvu bomo govorili o centralizmu, kadar je vse zakonodavstvo pridržano enemu samemu parlamentu, kadar posamezni deli države nimajo svoje zakonodajne moči, nimajo torej — po naše — nikake avtonomije.

V tem smislu je bila Vidovdanska ustava centralistična, kakor je tudi naša današnja ustava centralistična.

Pa tudi uprava je lahko centralistična, to se pravi, da je vsa ali vsaj največji in najvažnejši del uprave pridržan samo centrali (ministrstvu); z drugimi besedami: **kjer ni široke samouprave, tam vlada upravni centralizem**.

Vidovdanska, kakor tudi naša današnja ustava poznata sicer samoupravo, vendar jo je poznala Vidovdanska v zelo ozkih mejah, v današnji ustavi pa samouprave še niso oživotvorjene.

V zvezi z izrazom centralizem čujemo pogosto izraza: **decentralizacija** in **dekoncentracija**, priljubljeni besedi političnega slepomišljenja. Kaj pomenita?

Kar je centralizirano, se lahko decentralizira; decentralizira se lahko torej zakonodavstvo, tako da pridemo do avtonomije, decentralizira se lahko uprava, da pride do samouprav.

Bolj tajinstven je izraz **dekoncentracija**. Zdi se nam, da se nanaša samo na decentralizacijo uprave, in sicer v tem smislu, da naj se na enem mestu (v ministrstvih) zgoščena, koncentrirana uprava decentralizira v tem smislu, da preide del upravnih poslov na poedine dele države, tako ne v roke samouprav, nego v roke državnih uradov v dotičnem delu države.

vanje se je kmalu začelo odražati baš v nasprotni smeri. Kar se je poprej zidalo na objektivno pravičnost in zaščito socialno šibkejših, se je namah izpreobrnilo v **reakcionarno maščevanje**, ki tepe **predvsem nedolžne plasti naroda**.

Ta nasprotna ost se odraža zlasti v tem, da je oni, ki je «narejen človek», v gospodarskem in pridobitnem oziru najbolj zaščiten, oni pa, ki je socialno šibkejši, se z nepopolnimi zakonskimi odredbami postavlja pred odločitev: «ali delaj in strdaj, ali pa bodi izroččen usodi, enaki oni hlapca Jerneja». Vse to terja resno razmišljanje.

Tako imenovana kriza, ki je dete vsesplošne gospodarske depresije in ki je zajela skoro vse dele sveta, je marsikomu na račun gospodarsko šibkejših prinesla in še prinaša ogromne dobičke. Iz vsega tega pa nastaja važno vprašanje: ali je sploh potrebno, da v naši državi, ki je obdarovana z neizmernimi naravnimi bogastvi, prenaša ljudstvo že toliko časa udarce te krize. Zdi se, da je nekaterim «kriza» naravnost dobrodošla, ker se dá z njo, in to celo s pomočjo neke vrste morale, izkoriščati vse, kar se le da.

Izčrpan narod v takih razmerah otopeva za vse, celo za dobre načrte, ker je bil že večkrat prebrido razočaran. Hoče realnih dejstev, ki edino lahko poživijo in nudijo blaginjo. Vse drugo so preračunane puhle fraze, ki upropaščajo narodu zavest in zaupanje.

POLITIČNI TEDEN

Minili teden je kazal v našem notranjem političnem življenju manjšo razgibanost, vendar izražala navzlic temu politično delo v državi, da se čistijo pojmi in polagoma formirajo skupine za novo politično življenje. Na vseh shodih se glasno povdarja absolutna potreba demokracije, ki edino lahko reši velike probleme v državi. Malo čudno se zdi človeku, da se je danes treba o tem še prerekati in dokazovati, ko je vendar smatral ves svet prav do nedavnega časa, da je demokracija političen ideal človeštva. Prevrat leta 1917., ki je uvedel v Rusiji komunističen režim in pa oni leta 1922. v Italiji, ki je ustvaril fašistično Italijo, sta osporila neizpodbitno vero v demokracijo, ustvarivši novo državno idejo, idejo diktature ene stranke. Vendar pa sta ti diktaturi samo ene vrste oblika avtokracije ali absolutnega gospodarstva, ki je od pantiveka bil sovražnik človekove svobode. Saj ni ideja demokracije, za katero je že toliko ljudi žrtvovalo vse, nič drugega, kot ideja svobode in politične samoodločbe. Edina njena težava leži v tem, da je zelo težka oblika vladanja, kar je videti tudi iz tega, da v svoji popolnosti nikjer na svetu in v nobenem času ni še funkcionirala.

Avtokracija je pač zelo lahek način vladanja, ker tam morajo vsi delati le to, kar se jim ukaže in človek je zavarovan pred neprijetnostjo, da mora misliti. V demokraciji pa mora vsak poedinec na en ali drug način ustvarjati svoje mišljenje in ves uspeh ali neuspeh demokracije obstoji ravno v tem, ali mislijo ti ljudje pametno ali neumno. Seveda je pa pogrešno misliti, da mora demokracija vsakomu prinesiti absolutno srečo, saj je človek v svoji notranjosti vedno zelo nedosleden. Svoje politično mišljenje si pa le redko ustvarja na podlagi globokega razmišljanja, ker mu pri tem glavno vlogo igrajo čustva. Zato ima demokracija gotovo tudi svoje nezadovoljnejše. Verjetno je pa, da bi prav ti, ki kritizirajo demokracijo in kričijo po diktaturi, bili v policijski državi vsi liberalni demokrati, pa bi se v borbi za svobodo postavili na barikade, kakor borci leta 1848.

Predpogoj, da bi se oživotvorila misel demokratične družabne oblike, je dalje, da se pridruži ideji svobode tudi misel enakopravnosti, ki je po svojem značaju neagresivne in miroljubne narave, dočim se kaže diktatorski tip v poudarjanju svoje osebne samozavesti v agresivnem nagonu in želji za oblastjo.

V naši državi imamo še mnogo dela; predvsem je treba urediti ves notranji ustroj države. Razen mej, ki nam jamčijo skupno narodno življenje, nimamo prav za prav še ničesar. Kaj šele notranjega pomirjenja in narodnega zadovoljstva. Ta dva velika smotra se skuša doseči po obeh poteh, ki smo ju zgoraj navedli. Politika opozicije in naša politika se je odločila za pot sporazumnega urejanja države na temelju socialne pravičnosti, za pot demokracije. Kdor hodi po drugi poti, ima sicer lahkočasne koristi, uspeha pa ne, ker končna zmaga mora biti le na strani duha in ne na strani sile.

Stremeti moramo predvsem za to, da se ustvarijo in uveljavijo taki zakoni, ki bodo omogočali, da imajo volilci po svojih poslancih omogočeno tudi popolno kontrolo nad delovanjem pristojnih činiteljev, da se tako že končno pritegnejo vsi gospodarski in socialni krogi k aktivnemu sodelovanju za politično in gospodarsko zrelost in moč države same, ker je edino tako mogoče nuditi narodu pravo blaginjo in zadovoljstvo.

V. T-ova, Ljubljana:

Razstava slovenske ženske knjige

Revija literarnega dela Slovenk

V torek, dne 25. t. m. je bila otvorjena v Trgovskem domu razstava slovenske ženske knjige. Razstavo prireja «Splošno žensko društvo» in hoče z njo pregledno pokazati delo slovenske žene v naši književnosti. Mislimo seveda ženino delo na književnem polju v najširšem smislu. Razstava prikazuje delo Slovenke na vseh poljih literarnega dela in je zaradi lažjega pregleda tudi razdeljena v posamezne oddelke: leposlovni, revijalni in strokovni, znanstveni in v oddelek prevodne književnosti. Prikazano nam je delo slovenskih žena na umetniškem, znanstvenem, publicističnem in novinarskem področju.

Kratek pogled v zgodovino nam pove, da je slovenska žena zelo pozno prišla pero v roke. Saj je bila prva ženska slovenska beseda tiskana šele leta 1848. z objavo pesmi Fanike Hausmanove. Če pomislimo, da so se pri drugih narodih tedaj udeleževale žene že kot cenjene pesnice in pisateljice ter novinarke, uvidimo, kako pozno si je Slovenka upala stopiti v naš literarni krog.

Seveda ne smemo meriti uspehov naše žene z merili drugih narodov, kjer so žene imele in imajo že svojo tradicijo in živijo v razmerah, ki z našimi ne vzdržijo primere. Upoštevati moramo način, kako se gleda na slovensko ženo, posebej na kulturno delavko, in pa naše majhne, ozke, malomeščanske razmere, s katerih se vse presoja. Moški talenti so se pri nas borili povečini vse življenje za priznanje; večina jih je v tem boju omagala in končala v bedi. Z lepimi besedami jih cenimo in slavimo vedno šele po smrti, umirali pa so pozabljeni, zaničevani in kamenjani. Z dvakratnimi težavami se je borila slovenska žena, ki je mimo drugega morala premagovati še predsodke, ki so jo ovirali v delu zaradi njenega ženstva. Če vemo, kako nizko je pri nas vrednotenje in resnično iskreno spoštovanje žene, tedaj spoznavamo vso trnjevo pot žene, ki so si pred nami utirale z vso voljo in vztrajnim hotenjem svojo pot v to goščavo neurejenih razmer in predsodkov. Slovenski ženi je bilo treba mno-

Zato je edini izhod iz te težke politične in gospodarske depresije, da se upoštevajo najosnovnejše pravice svobodnega državljana in se mu po vseh naravnih zakonih človeškega dostojanstva nudi možnost, da sme vsaj v okviru zakonov vsako četrto leto svoja čustva izraziti tajno. Javno jih je namreč zelo težko, ker živimo v dobi homogenega konfidentstva in ogabnega denuncijantstva. Toda tudi slednje ne bo moglo naroda več dolgo plašiti.

go energije, mnogo bojev in navdušenja, da je stopila iz svoje umakljenosti v javnost in se izpostavila kritiki, dvakrat ostri in rezki samo zato, ker ji je za predmet bila — žena.

Prvi slovenski ženski list nam je uredila Marica Bartol-Nadliškova. Z njim je dokazala, da je bila umakljenost slovenske žene na tem polju neupravičena. S svojim jasno začrtanim ciljem je «Slovenka» usmerjala dotlej nezavedno in neurejeno hotenje naših žena in jim nudila pogled na tedanja literarna, socialna, nacionalna in specialna ženska vprašanja. Prva brazda je bila zaorana — sledili so ji drugi slovenski ženski listi.

V živahnem zagonu je slovenska žena dosegla v kratkem času za naše razmere dovoljen uspeh. Danes imamo Slovenke devet ženskih listov in s tem največ med Jugoslovankami. Od l. 1927. imamo tudi žensko založbo Belomodrsko knjižnico. Iz dela v prvem času, ko je izdajala knjige brez posebne načrta, prehaja k resnemu, premišljenemu programu in namerava izdajati zbrana dela slovenskih književnic poleg izrednih izdaj. Tudi je omogočila edini slovenski filozofki dr. Almi Sodnikovi izdajo njenega znanstvenega dela «Zgodovinski razvoj estetskih problemov».

Razstava sama bo pokazala, kod vse se je udeleževala slovenska žena, kje je težišče njenega dela, kje je najšibkejša. Nakazala pa bo pot, kako mora usmerjati svoje delo in zanimanje v bodoče, da bo zatrikla sence preteklosti in da se bo vnaprej svobodno lahko uveljavljala v našem kulturnem življenju.

Dobra je zamisel vodstva razstave, ki je njeno razumevanje omogočilo z vrsto predavanj, v katerih bodo naše žene poročale o zgodovinskem razvoju slovenske ženske knjige, o ženi v novinarstvu, o slovenskem ženskem slovstvu, o prvem slovenskem listu «Slovenki» in o naši največji ženi-ustvarjalci — Zofki Kvedrovi.

O razstavi sami in po možnosti o predavanjih prinesemo poročilo prihodnjic.

Domači pomenki

Klerikalizma ni

«Slovenec» piše: «Udrhanje po slovenskem klerikalizmu je smešno mahanje po zraku in nesmiselno tratenje naših moči, ki jih uporabljamo za take otročje bajke v tako resnem času... Cankar je to borbo brezsmrtno osmešil...»

Otročja bajka! Mi smo začeli iz naše kulturne zgodovine priobčevati nekaj spominov na to bajko, danes tega ne moremo več. Morda pa smemo vendarle spomniti na to, da je Cankar napisal «Hlapce» in je v tej drami župnik svojemu političnemu nasprotniku rekel besede: «Prepričanje, naziranje, mišljenje, vera in kolikor je še teh besed — ne vprašam vas zanje. Ena beseda je, ki je živa in vsem razumljiva: oblast. Pokorji se, ne upiraj se, je poglavitna zapoved; vse drugo je privesek. Kdor se ravna po tej zapovedi, mu bodo grehi odpušteni; kdor jo prelomi, bo smrti deležen.»

Nesrečni učitelj Jerman je v isti drami opravičeno rekel:

«Zdaj pregledujem zgodovino protireformacije. Takrat so v naših krajih pobili polovico poštenih ljudi, druga polovica pa je pobegnila. Kar je ostalo, je bila smrdljiva drhal.»

Stanovanjska politika mestne občine ljubljanske

Na našo notico pod gornjim naslovom, ki smo jo objavili v 16. številki lista, smo prejeli od predsednika mestnega poglavarstva v Ljubljani naslednji uradni popravek: «Ni res, da vsi redni plačevalci najemnin beže iz mestnih hiš, kot trdite v omenjeni notici. Res je samo, da se je preselilo le nekaj boljše situiranih strank z večsobnimi konfortnimi stanovanji, pri katerih socialno vprašanje z ozirom na najemnino ne prihaja v poštev. Od revnejših najemnikov pa doslej še ni nihče odpove-

dal. Če si gmočno dobro situirane stranke iščejo drugod večjega udobja in komforta, kot jim ga morejo nuditi mestne hiše, to pač ni krivda sedanje občinske uprave, ki je samo prevzela upravo stanovanj v mestnih hišah, katerih ona ni gradila. Prav tako ni resnica, da se sedanja uprava ne zane in samo premišljuje, kako bi zvišala najemnino. Res pa je, da se sedanja uprava stalno trudi, da bi pravično regulirala najemnino v mestnih hišah in da je tekom zadnjega polletja že mnogim strankam primerno znižala najemnino. Glede Vašega «mišljenja, da mestne hiše niso za to tu, da se skuša doseči dobiček za mestno občino», pripomnim, da mora za mestne hiše vsako leto doplačati občina nad dva milijona, kar zanjo nikakor ni dobiček, temveč težko breme in izguba.»

Pokvarjen Tivoli

Med bajerjem in glavnim dreverodom delajo ob železniški progi vozno cesto. Čemu je to potrebno, ni prav razvidno. Prometna potreba to ni, ker na drugi strani železnice teče široka Bleiweisova cesta. Za dohod v park pa je preskrbljeno od vseh strani. Radi te nove ceste odstranjujejo sedaj prekrasne nasade ob spodnjem delu parka. Zdi se nam, da misel te ceste ni srečna.

Gospodarska konsolidacija

Dobave premoaga za državne železnice so iz naših premogokopov zopet znižane za 10 odstotkov.

Godrnjanje

Neki ljubljanski tednik priobči naslednji dopis z Dobrove pri Ljubljani: «Mestna mitnina je danes tako krivično odmerjena, da se že resno vprašujejo ljudje, katerim je skrb za predmestnega človeka in kmeta še resnični cilj, kje je meja in kdaj bodo mestni očetje prenehali navijati in izmozgavati kmečke in delavske sloje. Ni to rečeno preveč, saj so nam krivičnost mitnice, kakor je danes, priznali že gg. ministri in drugi odločujoči činitelji. Nikamor pa se zadeva ne premakne z mrtve točke, tako tožijo tudi oni okrog Kmečke zveze. Pogledimo raje resnici v oči in priznamo, da oni «tihofanci» z žganjem zaslužijo samo foliko, da imajo komaj za sol in vžigalice in da so ravno ti navadno družinski očetje, ki komaj vzdržujejo svoje domače. Uredi naj se že enkrat vraščanje mitnice tako, da ne bodo ljudje godrnjali! — Pa je res sumljivo godrenjanje ljudi, ki so z današnjimi gospodarji na mestni občini nekako iz istega gnezda...»

O povuščanju krize

piše sedanji režimski tisk dan za dnem po cele strani in poje za to navdušeno hvalo sedanji vladi in narodni skupščini, predvsem pa stranki JRZ kot taki. V glasilo krščanskega delovnega ljudstva, ki ga je vzgojil in vodil pokojni dr. Janez Ev. Krek, na beremo, da ta samohvala sedanjih oblastnikov iz tabora JRZ ni preveč upravičena, ker «moremo iz vsega zaključiti, da za delavstvo poleg tega, da so nekateri dobili skromno zaposlitev, katerih zaslužek jim seveda še zdaleka ne zadošča, da bi mogli z njim vsaj primerno živeti — to oživljenje gospodarske delavnosti ni prineslo nobenega izboljšanja. Pač pa je iz tega razvidno, da v kolikor so mogli delavci dobiti zaposlitev, gre ta na račun znižanja plač zaposlenim delavcem. To je nepobitno dejstvo! Delavske mezde so danes nižje, kot so bile v letih najhujše krize. In prav v ta čas je padla določitev najnižjih delavskih plač. Zato moremo biti oblastveno določene najnižje plače samo obramba v skrajni sili tam, kjer so bile dosedaj še nižje. Človeka vreden in stanu primeren zaslužek pa si bodo morali delavci priboriti v odrti in svobodni borbi... — sami!»

Kaj so se upali pisati?

Neko tedensko glasilo JRZ v Ljubljani piše o silnem junaštvu «Slovenca», ki se je «ob času srbske zmage na Balkanu upal napisati: »Te zmage so tudi naše zmage.«

Ali morda ta resnicoljubni, versko globoko prepričani časnik ne bi hotel v svoji ljubeznivosti citirati še nekaj zanimivih in navdušenih poglavij iz istega «Slovenca» tam okrog poletja in jeseni leta 1914.?

Tudi kaka zanimiva pesmica s patriotskega področja bi se morda našla tam? Narod bi bil za take osvežene spomine slovenskim glasilom JRZ res iskreno in od srca hvalježen...

Zanimivo obračunavanje

Javnosti je že znano, da je sedanja vlada JRZ v Sloveniji ustanovila lastno delavsko strokovno organizacijo pod imenom «Zveza združenih delavcev» ali skrajšano: «ZZD», to pa zato, ker ji krščanski socialci, organizirani v «Jugoslovanski strokovni zvezi», ki jo je ustanovil pokojni dr. Janez Ev. Krek in ki jo vodita bivša ministra bivše Slovenske ljudske stranke, ki se po novem imenuje JRZ, gg. dr. Andrej Gosar in Jože Gostinčar, niso hoteli več slepo slediti na pot njihove brezglave politike in nesmiselne strankarske zagriženosti ter verske nestrpnosti. Sedaj bijeta obe «katoliški» delavski strokovni organizaciji najostrejši boji za nadvlado nad «katoliško» usmerjenim slovenskim proletariatom. V svojem tisku se grizeta z vso besnostjo in si bereta levite brez ozira na levo in desno. Tako daje zadnja «DP», glasilo krščanskih socialcev, novo pečeno odredilo slovenskega delavstva ZZD, naslednje nauke glede položaja tobačnega delavstva v Ljubljani: «Prava delavska strokovna organizacija mora vedno stati na stališču delavskih pravic, ne na miloščine, ki bi nadala s kake preobložene mize. Drobničice naj bodo za one, ki ne delajo ali ne morejo delati, oziroma nečisto delati. Kie so sladke obliube širokoustnežev, ki so vtili, da je edino ZZD zmogla izboljšati položaj tobačnega delavstva. Zakaj ne povedo ti prijatelji delavstva, da je izboljšanje položaja tobačnega delavstva tudi v rokah vlade, ne na samo upravo državnih monopolov, če so sedaj ti prijatelji delavstva razočarani nad svojim delom in nad onimi, na katere so se sklicevali, potem bi morali naj vsaj dobiti vsaj to, da tako izboljšanje ni v skladu s nepoštevimi obveznostmi, ki nikakor ne govorijo o miloščini delavca, ne pa o pravici.»

«Slovani so nečisti barbari»

V učbeniku «Nemška zgodovina», ki ga je izdal Herbert Gühbels ob sodelovanju samih vidnejših nemških narodnih socialistov in ga Hitlerjeva prosvetna oblast uporablja pri vzgoji svoje mladine, beremo na 76. strani naslednjo neokusno surovost na račun Slovanov: «Stari Slovani so sicer res pripadali nordijski rasi, toda Nemci so jih vedno smatrali za tučce, ker so se že v najstarejši dobi v taki meri zmešali z mongolskimi nomadi, da jim od njihovega severništva ni ostalo ničesar več. Posledica tega in vseh značilnih rasnih mešanji je ta, da Slovani do danes niso dali nobene pomembne kulturne tvorbe. Dožim so nečistota, podložnost k temu, da se nezvestoba in divjaštvo prava mongolska dedščina. — Menda k takemu nordijskemu «kulturnemu» germanskemu izbrhu res ni potreben noben komentar.»

Kazen za greh

Zadnja «Istra», ki je glasilo Zveze jugoslovanskih emigrantov iz Julijske krajine, objavlja dne 21. maja naslednji krajši dopis iz Gorice: «Božja kazen za smrt Lojzeta Bratuža. — Čitateljem je še predobro v spominu slučaj organista Bratuža, ki so ga fašisti zvalili v svoj sedež, tam zastupili z ricinovim oljem in bencinom, tako da je po dolgem, večtedenskem mučeniškem trpljenju podlegel. Oblasti niso doslej postavile od krivcev arefirale in postavile pred sodišče. Pred nekaj tedni pa je zadela vsaj enega krivca božja kazen... Gre za nekoga Italijana fašista, ki je bival v Stračičah pri Podgori in ki je bil zaposlen kot asistent v predilnici v Podgori. Na stranišču ga je zadela kap. Tako je upravičeno šel o tem med ljudstvom glas: v dr... se je rodil, v dr... je živel, v dr... se je umrl... Alarmirani so bili vsi varnostni organi, ker so se bali reakcije ljudstva, in sicer ne samo slovenskega, temveč tudi italijanskega, ki živi še vedno pod težkim vtisom Bratuževe smrti.»

Oglašujte v «Slovenski besedi»

Zunanja politika

Napetost, ki je še do nedavna obstojala v mednarodnem položaju, je povsem popustila, tako da lahko upamo, da gledamo v novo, mirnejšo bodočnost. Glavna zasluga za to gre miroljubnim demokratskim narodom v Evropi, ki so si opomogli iz prvotne nepriljubljenosti in ustvarili prepričanje, da bi vsak napad v Evropi bil nad vse nevarna stvar. Poleg tega pa ne gre niti Nemčiji, niti Italiji vse tako, kakor bi želeli. V Italiji vidijo, kako se Anglija vedno bolj oborožuje in krepi, v Nemčiji pa, da se Francija moralno in politično obnavlja ter pripravlja na odpor proti vsakemu napadalcu, pri čemur ji stoji čvrsto ob strani tudi Čehoslovaška.

Zato je začela Nemčija zadnje čase popuščati in je zlasti napram Čehoslovaški manj agresivna, kar se pripisuje predvsem napetosti, ki je nastala med Vatikanom in Tretjim rajhom. Pri tem se je pokazala zopet enkrat moč rimske internacionalne in na Nemčijo se je upiral koncentričen ogenj vatičanske politike. V borbo so stopili sedaj tudi ameriški škofje, kar je skupaj z židovsko gonjo newyorškega župana ustvarilo za Nemčijo zelo nezdrav položaj. Zato so, kakor vse kaže, zatrobili v Berlinu k umiku in znani nemški posredovalec, klerikalni Papen, doslej poslanik na Dunaju, naj bi prevzel to kočljivo vlogo. Papen odhaja zato kot poslanik nemške države k Vatikanu in ima od vseh nemških diplomatov gotovo največ izglede, da vsaj na pol uredi nad vse napete odnose, ki so nastali med totalitarnim nacionalsocializmom in nič manj totalitarnim cesaropapizmom.

Italijanska diplomacija je v tem času pokazala večjo agilnost in je poslala svojega vladarja z zunanjim ministrom Cianom na obisk v Budimpešto. Seveda je bilo to potovanje predvsem akt kurtoazije, ker je italijanski vladar vrnil le obisk madžarskemu regentu, vendar so taka potovanja vedno v zvezi tudi s političnimi manevri. Zadnje čase kaže namreč Avstrija vedno večjo tendenco, da se izmakne iz jarma Berlin—Rim, pa zato poskušajo v Italiji, da zadržijo za sedaj vsaj Madžarsko v tistih odnošajih, v kakršnih je bila doslej, ker bi se v primeru, da bi tudi Madžarska naenkrat postala neubogljiva, precej izjalovil politični načrt znamenitega osišča Rim—Berlin.

Zlasti smatrajo sedaj v Italiji take korake za potrebne, ker je avstrijski zunanji minister Schmidt na svoji turneji po zapadnih prestolnicah dajal izjave, ki gotovo niso posebno všeč obema fašističnima velesilama. Izjavil je, da se misli avstrijska republika po njegovi vrnitvi pogajati s Čehoslovaško in da bodo ta pogajanja kmalu zaključena. S tem bi nastal v srednji Evropi položaj, ki bi omogočil v Podunavju ono gospodarsko formacijo, za katero se že toliko časa bore nasledstvene države. K mirnejšemu mednarodnemu položaju je precej pripomoglo tudi popuščanje Mussolinija napram Angliji, čemur je predvsem iskati vzrok v tem, da ni imela Italija v sporu z Anglijo od Nemčije prave pomoči. V Berlinu so se držali ves čas zelo rezervirano in pazili, da se nikakor ne zamerijo v Londonu, ker so ji dobri odnošaji z Veliko Britanijo zelo potrebni. Če bi uspelo še s posredovalno akcijo likvidirati državljansko vojno v Španiji, bi lahko rekli, da so odpravljene prav vse nevarnosti, ki so še nedavno ogrožale evropski mir.

DOMA IN NA TUJEM

Godci za izseljence

V nekem vojvodinskem listu smo brali naslednje zanimivo beležko: «Po pristanku predsednika vlade g. dr. Stojadinovića se je ustanovila v Beogradu godba Jugoslovanske radikalne zajednice. — Ti muzikanti JRZ bodo stalno godli našim izseljencem na kratkovalovni radio-postaji. Mi smo zadovoljni, ker bodo naši ljudje v Severni in Južni Ameriki stalno poslušali našo domačo glasbo. Čeprav oddaljeni od rodnih tal, bodo izseljenci — o tem smo prepričani — znali tudi pravilno ceniti vrednost in pomen glasbe, ki se trenutno v domovini goji.»

Dr. Ivan Prijatelj — umrl. V nedeljo 23. t. m. popoldne je v Ljubljani po krajšem bolehanju umrl veliki slavist, pisatelj in učenjak, g. dr. Ivan Prijatelj, redni profesor ljubljanskega vseučilišča. Pokojnikove zasluge za ves narod, njegovo zgodovino, jezik in splošni napredek so neprecenljive. Zato pa bomo vsi Slovenci svojega nemadomestljivega duševnega velikan in znanstvenika ohranili v nepozabnem, večnem ter hvaležnem spominu!

Kdo je junak? Vprašajte «Slovenca», ki vam takoj odgovori, da so največji junaki na svetu le oni uporniki proti državni oblasti, ki je dana od Boga, ki so se pod generalom Francem uprli proti legitimi madriški republikanski vladi. «Slovenec» namreč že dolgo časa pita svoje verne ovčice z indijansko pobarvanimi junaštvi upornikov iz Alcazarja. Ti junaki streljajo in se bore še takrat, ko nimajo že več nog, ne rok, ne glave. Z njimi se seveda borci iz Soluna, Dobruže in iz drugih osvobodilnih bojev niti primerjati ne dajo...

SAJ NITI SE NE VESTE, kaj vse nam nudijo iznajdljivi ljudje, da zadovolje vašim vsakodnevnim potrebam; malenkosti včasih, toda koliko skrbi in truda vam povzročajo! Na oddelku za «razne novosti» na ljubljanskem velesjmu od 5. do 14. junija bo marsikaj za vas!

Na ljubljanskem Gradu se bodo olepševalna in urejevalna dela baje nadaljevala ter končala pod bodočim novim režimom...

Uslužbenec mestnih podjetij ni javni uslužbenec. Tako je razsodil stol sedmorice v nekem konkretnem primeru iz Ljubljane. Na podlagi te razsodbe je bil oproščen pred ljubljanskim sodiščem pred dnevi tudi neki monter mestne plinarne, ki je bil obtožen zaradi utaje 462 Din, ki jih je prejel od neke stranke in jih ni takoj oddal na pristojno mesto. Prehitela ga je revizijska komisija in ga spravila pred sodišče. Denar je bil seveda takoj oddan na pravo mesto, vendar je mestna občina izrekla nad tem uslužbencem zelo občutno kazeno, čeprav je bil od sodišča — oproščen.

Splošno «krščanstvo». Ko je ljubljanski «Slovenec» poročal o kronanjskih svečanostih v Londonu, je pisal zelo ginjaivo, kakor včasih o slovesnih dogodkih na dvoru nepozabnega apostolskega veličanstva... Poveljeval je tesno povezanost angleškega dvora, vse Anglije, njenih oblasti in cerkve ter je poudarjal, da je oblast kralja sprejeta le iz rok cerkvene-ga krščanskega kneza, brez česar bi bilo vse skupaj le prazna parada itd. Njegovi najvni bralci najbrže niti opazili niso, da se je njihovo «odkritosrčno» glasilo izognilo priznanju, da so bili vse to le obredi anglikanske protestantske cerkve, h katerim Rim oziroma Vatikan sploh pristopa ni imel po svojih predstavnikih. Tudi v tem je tičal važen vzrok, da se oficijelna Italija ni udeležila kronanja v Londonu...

Med «velika javna dela» mesta Ljubljane spada nekako tudi regulacija Ljubljance in njenih pritokov na mestnem ozemlju. Pri teh

«velikih» delih je zaposlenih trenutno le 20 delavcev v strugi Ljubljance, dela na regulaciji Malega grabna blizu znane Sibirije pa še spe pravo sibirsko zimsko spanje. Lani je bilo tamkaj v tem času že zelo živahno. Menda ne bo mestna občina odlašala s temi deli do jesenskega deževja. Delavci, ki so brez dela in jela, z družinami vred tudi že težko čakajo.

Narodna banka v Beogradu obvešča prebivalstvo, da se stodinarski bankovci, ki nosijo napis «Kraljevina Srba, Hrvata i Slovenaca» in ki so datirani s 30. novembrom 1920, ne bodo potegnili iz prometa, temveč so enakovredni ostalim stodinarskim bankovcem, ki imajo napis «Narodna banka Kraljevine Jugoslavije» z datumom 1. decembra 1929.

Kongres jugoslovanskih agronomov bo letos 5. julija v Beogradu.

Četrto zvišanje cen papirja in kartona od konca januarja do danes smo doživeli te dni. Vsa štiri zvišanja so podražila papir in karton za 26 odstotkov, kar je seveda imelo za njuno posledico, da so se zvišale tudi cene vseh tiskarniških in kartonažnih izdelkov.

LOVSKA RAZSTAVA na pomladanskem velesjmu v Ljubljani, ne bo zanimiva samo za lovce in ljubitelje narave temveč tudi za vse, ki se zanimajo za turizmo in tujski promet. Pokazala bo, kje, koliko in kakšno divjad ima Slovenija in naša lovišča lahko nudijo tujcem v zabavo in razvedrilo. Kot dostojno zabavo moremo razvajanemu tujcu za enkrat nuditi samo lov, ki ga more delj časa zadržati pri nas, oziroma večkrat privabiti v deželo. — Vsakdo bo pa na razstavljenem kapitalnem rogovju lahko spoznal, kake svetovni lovski rekordi so še skriti po naših loviščih.

Izigravanje naših kadilcev so si dovolili neznanji krogi, ki so razširili med njimi po vsej državi privlačno bajko, češ da uprava državnih monopolov izplača vsakomur, ki najde med cigaretnim papirjem lističe s štirimi vodnotiskanimi grbi, lepo nagrado. Sedaj razglašča uprava državnih monopolov, da so te trditve absolutno izmišljene in da o kakih nagradah ne more biti niti govora.

Pri nas je vse jetično. To je ugotovitev zdravnikov. Statistično je dokazano, da umre pri nas vsak četrti prebivalec za jetiko in spada naša država nedvomno med najbolj jetične države na svetu. Od 100.000 prebivalcev jih umre za jetiko v Nemčiji 79, v Italiji 108, v Avstriji 143, v Čehoslovaški 150, na Madžarskem 188 in v Jugoslaviji 240; prednjači seveda tudi v tej žalostni tekmi — Slovenija. Zopet dokaz, da gospodarsko propadanje povzroča tudi zdravstveno propadanje! Iz žepov se nam je jetika sedaj zarila tudi v telo ali pa obratno.

Izlet v Padovo 5., 6. in 7. junija z avtobusom. Prvi dan v Gorici, drugi dan v Padovi, tretji dan v Benetkah z ogledom mesta in kopanjem na Lidu. Popoldne obisk Ogleja in vrnitev okrog polnoči nazaj v Ljubljano. Cena s popolno oskrbo 460 Din, samo z vožnjo pa 290 Din. Prijave pri g. Vladimirju Pintarju, Pražakova ulica, zastopstvo Hamburg-Amerika linije.

Razširjenje telefonskih central v Beogradu, Zagrebu in Ljubljani bo izvršeno v najkrajšem času, ker je poštno ministrstvo že pred dnevi podpisalo tozadevno pogodbo z nemško tvrdko «Siemens». Omenjena tvrdka bo dobavila naši državi istočasno tudi 5190 telefonskih avtomatskih aparatov v vrednosti 1.499.888 Din.

Kaj pa Jesenice? Nedavno se je ministrski predsednik dr. Stojadinović mudil v Zenici, kjer se dokončujejo zadnja dela na instalaciji najmodernejše železarske veleindustrije v državi. Instalacijska dela izvršuje nemška veleindu-

strija Krupp. Ob tej priložnosti je dr. Stojadinović izjavil: «Izredno srečen sem, da so dela tako napredovala, najsrečnejši pa bom, ko bodo kmalu dokončana in ko bo pričelo podjetje obratovati. S ponosom smemo gledati na to, kar se je v Zenici postavilo. Zlasti mi je prijetna ugotovitev, da se zgra-

Razpis nagrade za naše naročnike

Uprava «Slovenske Besede» razpisuje kot nagrado brezplačno vožnjo z avtobusom iz Ljubljane na Sušak in nazaj ter enkratno prenočišče v hotelu na Sušaku za onega naročnika «Slovenske Besede», ki bo v času od 15. maja do 15. junija 1937 nabral največ novih naročnikov za «Slovensko Besedo». Potovanje se bo časovno izvršilo po želji nagrajenca. Nove naročnike z navedbo natančnega naslova je poslati takoj upravi lista. Pozivamo vse naročnike, da se udeležijo tekmovanja za razširjenje našega lista.

utev te nacionalne industrije za blagodejno občuti ne le v Zenici, temveč tudi v vsej okolici.» Kako se pa kaj počutijo pri tem Jesenice in njihova okolica?

Vodja bivše SDS Adam Pribičević se bo mudil še ves prihodnji mesec na politični turneji širom države.

Proizvodnja zlata v Jugoslaviji je znašala v letošnjem prvem četrtletju 538 in pol kilograma.

Narščanje izvoza iz Bosne. V zadnjem času je zelo narasel izvoz lesa in bauksita iz Bosne. Železniška uprava je zašla v neroden položaj, ker ji je povsem zmanjkalo vagonov na njenih ozkotirnih progah, da bi mogla ustreči vsem naročilom. Tako velikega izvoza stavbnega lesa iz Bosne, kakor je letošnji, še niso zabeležili od prevrata do danes.

Zgodnje žlathne jagode, ki jih zadnja leta v velikanskih množinah goje predvsem po srbskih vinogradih, so v južni Srbiji že dozorele in se prve vagonse pošiljke iz Skoplja že odpremljajo na Dunaj. Izvozniki plačujejo jagode po 6 Din kilogram na veliko. Po vseh izgledih bo dalo letos samo Skoplje z okolico nad sto vagonov jagod za izvoz.

Nafta v Jugoslaviji. Ozemlje vzdolž Save med Šidom in Zagrebom že nekaj časa raziskuje «Jugoslovanska raziskovalna delniška družba» in so njeni strokovnjaki baje naleteli na zelo bogata petrolejska ležišča. Vse podrobnosti se zaenkrat drže še v najstrožji tajnosti. Pri raziskovanju terena sodeluje tudi «Standard Oil Company» iz New Jerseyja.

Z ogromno energijo se ponaha strojna in kovinska industrija. A ta energija spi, dokler je ne izkoristi človek, da se z njo povzpne za gospodarja mrtvega stvarstva. Mnogi stroji raznih oblik, za razne smotre ustvarjeni, človeku v pomoč iznajdeni, jo krijejo v sebi. Treba nam je le podjetnosti in dobre volje, a včasih tudi malo tveganja, brez katerega pa ni uspehov, in z železnimi roboti si bomo ustvarjali novo blagostanje! — Kar zavzeto boste stopali skozi paviljone ljubljanskega velesjma, ki vam bodo od 5. do 14. junija prikazovali dovršene izdelke strojne in kovinske industrije. Človeški duh se je pokazal na polju tehnike tudi v teku preteklega leta zelo tvornega.

Za načelnika kmetijskega oddelka pri vrbski banski upravi v Banjaluki je bil imenovan dosednji inspektor kmetijskega ministrstva inž. Josip Zidanšek.

Obiskovalcem Oplenca. Generalna direkcija državnih železnic obvešča vse one, ki nameravajo potovati na Oplenac in se pokloniti na grobu blagopokojnega kralja, da uživajo vse skupine, ki štejejo nad 20 udeležencev, na železnici 66odstotni popust.

Znamenje časa. Na ambulatoriju za spolne bolezni v Beogradu, kjer je zdravljenje brezplačno, je od leta 1928. do danes poiskalo

pomoč nad 200.000 spolno okuženih oseb obojega spola. In koliko je onih, ki zdravniške pomoči ne iščejo...

Prerokovanje. Minister Gjuro Janković je izjavil na nekem shodu v Užički Požegi, da bo JRZ vladala še zelo dolgo... Vederemo!

Višje disciplinsko sodišče prometnega ministrstva je te dni povsem oprostilo vse uradnike prometnega ministrstva, ki so bili obtoženi v tako imenovani našiški aferi.

Kongres Zveze mest bo letos 17. junija v Banjaluki.

Velika tovarna aluminija bo te dni dograjena in svečano otvorena v Lozovcu pri Šibeniku.

V Sarajevu je tamkajšnji nadškof dr. Šarić predložil mestnemu gradbenemu uradu v odobritev načrte za tretjo sarajevsko nadškofijsko palačo, v kateri bo nameščen tudi nadškofijski muzej. V sarajevski nadškofiji se torej kriza res ne pozna preveč...

Zagrebski nadškof-koadjutor dr. Stepinac je odredil, da se morajo v vseh cerkvah njegove škofije vršiti pridige o nevarnosti komunizma, ki ga dr. Stepinac imenuje «kazen božjo, ker so ljudje prezrli in zavrgli zakon božji»...

In kakšno središče še? Tajnik beogradske Industrijske zbornice dr. Popović je v nekem svojem predavanju naglasil, da bo Beograd kot politično središče države postal prav kmalu tudi gospodarsko središče, na čemur se sedaj dela kar najživahneje...

Na seji predstavnikov medicinske fakultete v Beogradu, na kateri so razpravljali o izpremembi uredbe o medicinskih fakultetah v državi, je bilo sklenjeno, da se izdelajo novi tozadevni predlogi, ki bodo upoštevali tudi želje študentov.

V Beogradu je bil ustanovljen poleg že obstoječega «Srbskega kulturnega kluba» tudi še «Jugoslovanskega kulturni klub».

Naši izseljenci iz USA in Kanade nameravajo letos v skupini, ki bo štela več sto oseb, obiskati Jugoslavijo in jo prepotovati vsevprek. Obiskali bodo tudi Oplenac, kjer se bodo poklonili spominu nepozabnega kralja Aleksandra I. V Beogradu se je že sestavil poseben odbor, ki bo našim izseljencem pripravil čim priskrbenjši sprejem in bivanje v domovini.

VESELICNI PROSTORI na ljubljanskem velesjmu od 5. do 14. junija odprti vsako noč od 1. ure. Imenitno bodo spet založeni z najraznovrstnejšimi specialitetami in zbirkami najkapitalnejše kapljice. Tudi plesiš s prvovrstnimi jazzi bo več, a vsi obiskovalci bodo strmeli nad res velemestno prirejeno modno revijo z varijetnimi vložki artistov in artistk dobrega slovesa. Razen tega bodo pa tudi promenadni koncerti.

Jugoslovanski baker se uvažja, kakor so ugotovile češkoslovaške oblasti, na Češkoslovaško po silno zamudni in dragi posredniški poti. Pri nas ga namreč nabavlja neposredno Nemčija, ki ga uvažja preko Gruža po morski poti v Hamburg, odtod ga pa šele s čednim dobičkom prodaja na Češkoslovaško. Res vzorne so naše zunanjetrgovinske zmoglosti...

Avstrijska vlada je prepovedala vsak izvoz železne rude, odpadkov jekla in sirovega železa in pa odpadkov kavčuka iz svoje države.

Rekonstrukcija bolgarske vlade je bila izvršena te dni in so bili postavljeni: za trgovinskega ministra Barov, bivši član uprave «Kmečke banke», za pravosodnega ministra Ognjanov, predsednik Odvetniške zbornice v Sofiji in za kmetijskega ministra Bankov, predsednik agronomskih organizacij. Ministrski predsednik Kjoševanov je ob tej priložnosti izjavil, da se dosedanje smernice v notranji in zunanji politiki ne bodo prav nič izpremenile.

Samouprava Vprašanja in odgovori

POPRAVEK:

V drugem odgovoru na strani 3. v 14. številki «Slovenske besede» je treba v peti vrsti od spodaj navzgor za O. in pred šele vtakniti besede: «Polnoletni otroci postanejo namreč avtomatično člani občine O.»...

Vprašanje: V času od 30. septembra do 29. novembra 1935 smo nabavili v presledkih pri tvrdki R. smodnik in druge razstrelilne potrebščine, ki smo jih rabili pri gradnji neke ceste. Računi za ta razstrelila znašajo 2780 dinarjev. Prosimo: ali so ti računi podvrženi 1%ni državni pogodbeni taksi po tarini postavki 24. zakona o taksah?

Odgovor: Po našem mnenju: ne. Smodnik, kakor razstrelilne potrebščine sploh, niso formalno sicer državni monopol, a stvarno pa imajo vsa svojstva monopolizirane blaga. Teh potrebščin ne more vsakdo prodajati, vodi se o prodajalcih stroga evidenca, proizvaja jih izključno le država in cene so jim točno določene, tako da je vsaka konkurenca izključena. Ni torej niti umestno, da se za te vrste blaga sklepajo posebne nabavne pogodbe, ker jih enostavno treba ni. Ponudbe bi se praktično glasile vse enako. Iz tega bi torej izviralo, da se pri računih razstreliva ne more pobirati 1% na državna pogodbeni taksa. — Pripominjamo pa, da je za avtentično pojasnilo merodajno le ministrstvo za finance.

Vprašanje: Češkoslovaška državljanica se je omožila z državnim uslužbencem, ki je član naše občine. Ta žena ima nezakonskega otroka ženskega spola, ki je bil rojen v Jugoslaviji in je še maloleten. Ali je dobil ta nezakonski otrok z omožitvijo matere naše državljanstvo in občinsko članstvo v naši občini?

Odgovor: Po § 10. zakona o državljanstvu postane tuja državljanica, ki se omoži z državljanom naše kraljevine, državljanica Jugoslavije, razen če si je pridržala z izjavo pred omožitvijo dotedanje državljanstvo, ako to določajo zakoni njene domovine. Predpostavljamo, da v zgornjem slučaju žena ni podala te izjave. Radi tega je postala z dnem poroke jugoslovanska državljanica in obenem članica tiste občine, kjer je bil član njen mož na dan poroke. Ker sledi po § 42. zakona o državljanstvu maloletni nezakonski otrok v državljanstvu svoji nezakonski materi, je ta maloletni nezakonski otrok postal jugoslovanski državljan in član vaše občine v tistem trenutku, kot njegova nezakonska mati.

Vprašanje: Od občine P. se je letos odcepilo po ukazu kraljevskega namestništva nekaj krajev, iz katerih se je ustanovila nova občina Z. Ali je sedaj občina P. dolžna dati novi občini Z. del gotovine, ki jo je imela v blagajni ob razdružitvi? In po katerem ključu naj se razdeli ta gotovina?

Odgovor: Za ta primer pridejo v poštev določila § 7. zakona o občinah. Nova občina Z. mora uveljaviti svoje zahteve napram občini P. Če se obe občini sami sporazumeta glede razdelitve gotovine, kakor tudi glede vseh drugih pravic in dolžnosti, je zadeva rešena s tem sporazumom. Če pa do takega sporazuma ni prišlo v treh mesecih, se spor izroči v mesecu dni v rešitev razsodišču, ki ga sestavi nadzorno državno oblastvo (pristojno sresko načelstvo). V razsodišču volijo prizadete stranke po dva predstavnika, če pa se razsodniki ne zedinijo glede predsednika, ga določi ban. To razsodišče sklepa o razdelitvi vseh pravic in obveznosti stare in nove občine. Protij sklepu razsodišča ni ugovora, temveč je njegova razsodba dokončna.

Kdo so pomočniki komunistov?

Zanimive ugotovitve katoliškega lista

Iz tiska JRZ v naši državi, zlasti pa v Sloveniji, neprestano dežujejo napadi na napredne ljudi, češ da so ti najhujši pomočniki komunizma v Jugoslaviji in da bi jih bilo zato treba neusmiljeno ter z vsemi sredstvi pritiskati ob tla in tako onemogočiti sleherno njihovo udeleževanje v našem javnem življenju. Zlasti so v zadnjem času pogoste take denunciacije glede našega uradništva, učiteljstva in ostale inteligence.

Zelo zanimivo in poučno drugo stran medalje pa je sedaj javnosti (predvsem katoliški) pokazal «Glasnik Presvetega Srca Jezusovega», ki je v svoji majski številki pod naslovom: «Pomočniki komunistov» napisal za naš čas zelo pomemben članek, ki bi ga morali čitati vsi katoličani. V članku se trdi, da imajo komunisti vse polno pomočnikov, ki jim njihovo satansko delo olajšujejo in jih pri razdiranju podpirajo. Te pomočnike najde komunisti tudi med katoličani, pa ne samo med tistimi, ki so se že zapisali komunizmu, ampak predvsem med onimi, ki se imajo za verne, a s svojim nekrščanskim mišljenjem in življenjem v resnici utirajo in pripravljajo pot komunizmu.

Kateri so ti katoliški pomočniki in pionirji komunizma, razlaga «Glasnik Presvetega Srca Jezusovega» takole:

„Oglejmo si jih in naštejmo jih: «Katoliški» podjetniki in tovarnarji, trgovci itd., ki kljub svojemu krščanskemu svetovnemu nazoru mislijo in delajo nekrščansko ter v duhu poganškega kapitalizma, skrbijo le za čim večji dobiček, pri tem pa zanemarjajo dušni in telesni blagor svojih nameščencev in delavcev. Nesocialno ravnanje gotovih katoliških krogov (tako z žalostjo ugotavlja sv. oče v najnovejši okrožnici zoper komunizem z dne 19. marca 1937) je pripomoglo k temu, da se je omajalo zaupanje delavcev v vero Jezusa Kristusa. Kri-

vice silijo k odporu in v revolucijo. «Katoliški» oblastniki in predstojniki po javnih in zasebnih uradih, duhovni in svetni, ki enostavno uveljavljajo samo svojo višjo avtoriteto in pozabljajo ali nečejo biti svojim podrejenim kakor bratje v Kristusu in pred Bogom enaki.

Oblastva in ustanove po krajih s katoliškim prebivalstvom, kjer vlada beda in lakota; brezbrizno gledanje bede in ž njo združene nerravnosti je voda na mlin prekucuhov in brezbožnikov.

Katoličani, ki sami grešijo zoper pravne zakone, rušijo moralo.

Katoliški starši, ki svoje otroke (namesto da bi jih vzgajali za nadnaravne vrednote: za Boga, vero, ljubezen) vzgajajo za ljubezen do denarja, imenitnih služb in zemeljskih užitkov. To je vendar vera komunistov: «Iščite najprej zemeljsko kraljestvo.»

Potem škandali katoličanov na vodilnih mestih, ki dajejo slab zgled. Zaradi njih se v veri slabotni pohujšujejo in preklinjajo božje ime.

Katoličani se moramo boriti ne samo zoper zunanje sovražnike, ki so komunisti. Veliko večji in nevarnejši sovražnik so sovražniki v zaledju, v samih katoliških vrstah, ki s svojim nekatoliškim mišljenjem in nekrščanskim življenjem pripravljajo sovražniku zmago znotraj obzidja.

Na te predvsem je mislil sv. oče, ki med zdravili in sredstvi zoper komunizem na prvem mestu zahteva duhovne obnove človeka, da ne bomo katoličan samo po besedah, ampak tudi v dejanju. Jezus Kristus je hudo obsojal golo zunanjo pobožnost in zahteval, da Boga častimo v duhu in resnici. Če ne bomo v pravem času izpremenili svojega mišljenja in storili pokore, bo treba delati veliko hujšo neprostovoljno pokoro v krvi in trpljenju.

Tako odkritosrečno in avtokritično piše torej izrazito versko glasilo Ka-

toliške akcije. K tem ugotovitvam nimamo ničesar dodati, izražamo le skromno željo, da članek prečitajo predvsem vsi oni, ki danes v ogabni strankarsko-politični zaslepljenosti besno bijejo po svojem bližnjem, ki iz razumljivih razlogov poštenosti in resnicoljubnosti noče trobiti z njimi v isti rog. Ne ubijajte s podlimi denunciacijami nedolžnih in poštenih ljudi, ki so vzorni in pravi sinovi svojega naroda in svoje države, temveč poiščite zlo tam, kjer je res njegov izvir. Pravo smer in mesto vam je pokazal gornji članek borec iz prvih vaših vrst...

Letošnji pomladanski velesejem

v Ljubljani od 5. do 14. junija bo obiskovalcem nudil celoten pregled naše domače proizvodnje, njenega napredka in novih izsledkov našega tvornega duha. Svoje izdelke pa bodo razstavile tudi inozemske tvrdke, zlasti onih panog, ki se pri nas še niso udomačile, kot n. pr. avtomobilska industrija itd. Primerno grupirano v posameznih paviljonih bodo razstavili: strojna in kovinska, lesna in tekstilna, papirna in kemična, živilska in usnjarska industrija in obrt. Naši napredni mižarski podjetniki bodo pokazali, da zmorejo ugoditi že najbolj razvajanemu okusu in najbolj praktičnim težnjam glede stanovanjske opreme. Bogato bo zastopana tudi mala obrt. Poleg splošnega dela razstave bodo prirejene letos tudi še sledeče specialne razstave: Gospodinska v zvezi z modno revijo; lovska, ki bo služila izbiri materiala za svetovno lovsko razstavo v Berlinu; avtomobilska, ki naj v cilju razvoja mo-

OPTIK

J. GOLDSTEIN
POD TRANČO I

priporoča po nizkih cenah prvovrstna očala, daljnogleda, tlakomere, toplotmere, triedre i. t. d.

torizacije v naši državi predstavi širši javnosti najnovejše modele svetovnih znamk. Na razstavi «Zivalce» pa bodo rejci malih živali: perutnine, kuncev, kanarčkov in pa drugih eksotičnih ptic pokazali, kakih smernic se je treba držati pri rejci teh živalic.

Enkratni vstop na velesejske prostore bo stal 10 Din, skupine pa bodo imele znižano vstopnino. Velesejske legitimacije po ceni 25 Din bodo omogočale 20 posetov in sicer 10 dnevnih in 10 večernih na veselični prostor, kjer bo poskrbljeno za najraznovrstnejšo zabavo.

Posetniki velesejma imajo 50% popust na železnici; pri postajni blagajni povejte, da greste v Ljubljano na velesejem, nakar dobite za 2 Din še posebno rumeno izkaznico, da bo po obisku velesejma veljala vozna karta za brezplačen povratek. Na letalskih linijah 10% popust, na parobrodih «razred za razred».

Za grudo in dom

Na polju

Pletev je zelo zamudno, pa tudi koristno delo. Vsak dober gospodar se mora boriti proti plevelu z vsemi sredstvi, da doseže na svojih njivah čim ugodnejše uspehe in pridelke. Pletev pa je koristna tudi zato, ker ohrani zemljo rahlo. Kakor je znano, se v rahli zemlji korenine močnejše razvijajo in se rastline prepotebna vlaga ohrani tudi za čas suše. Posebno priporočljiva je pletev

na onih žitnih njivah, ki jih zaradi dežja ni bilo mogoče povleči z brano. V jecmenu in ovsu se je razbohotil osat, ki ga je treba nemudoma odstraniti. Pri nas se pletev zlasti priporoča že z ozirom na letošnje izredne vremenske razmere.

Prehrana živine

Kdor pomladi polagoma prehaja od suhe krme k zeleni, ne bo utrpel nobene škode. Pač pa zahteva krmiljenje z zeleno krmo več pozornosti in previdnosti. Živini krmimo le svežo, nemokro in nerosno zeleno krmo. Če jo spravljamo domov, je prav, da krmo raztrosimo in razgrnemo v rahle, tanke, le za ped visoke plasti. Na solcu, v kupu na tleh ali na vozu zelene krme nikdar ne puščajmo dalje časa. Najprikladnejša je košnja po jutranji in pred večerno roso. Ugreta in ovenela krma je za živino strup. Govejci živini, kakor tudi prešičem pokladamo zelena krmila le surova. Če je le mogoče, pa naj hodi živina predvsem na pašo. Prav tako je pa pašna koristna tudi prešičem. Če nam primanjkuje travnikov, živali pridno spuščajmo na primerno urejeno tekališče.

Zarjavelj vijaki

nam pogosto delajo velike preglavice, če jih hočemo odvititi. To se nam rado dogaja zlasti pri različnem poljskem in hišnem orodju. Pomagamo pa si lahko na silno enostaven, preprost način. Na ognju razbelimo ploščato železno palico in prislonimo razbeljeni del ob zarjavelj vijak, ki se bo tako s pomočjo primernih klešč ali pripravnega ključa igraje dal odvititi, čim se dovolj segreje.

Nova ljudska in dijetna kuhinja

(v prostorih bivše uradniške menze)

LJUBLJANA, Kolodvorska ulica št. 8

se priporoča cenjenemu občinstvu.

Abonenti se sprejemajo. Cene zmerne. Hrana prvovrstna.

☛ Topla in mrzla jedila ves dan na razpolago. ☛

Odprto od 6. zjutraj do 21. zvečer.

Prvovrstni

cviček, bizeljska, ljutomerska, dalmatinska vina in vedno sveže pivo toči

Dobra domača kuhinja

gostilna pri „JERICI“

Vijudno se priporoča za obisk

Telefon 24-11

Jeločnik Viktor — Rožna dolina

Pariški sir ala Parmezan kg Din 40°.

ČERNE OSKAR, SV. PETRA CESTA ŠTEV. 35.

Posvetovalnica

za naročnike „SLOVENSKE BESEDE“

Kdor je plačal naročnino za „Slovensko Besedo“, se lahko **brezplačno** posluži naše posvetovalnice, kjer dobi **informacije**:

- o vsakovrstnih vlogah na upravne oblasti, občino, srez, banovino in na ministrstvo;
- o prošnjah za vojaške oprostitve;
- o vlogah na davčne oblasti;
- o zakonitih socialnih dajatvah; skratka
- o vsem in vselej, kadar potrebujete nasvetov, da pridobite ali očuvate socialne ali gospodarske pravice.

Na posvetovalnico sporočite pismeno svoje želje, nakar dobite takoj tudi pismen odgovor. Za odgovor pošljite znamko za 2 Din

Dopise pošljite na naslov:
„SLOVENSKA BESEDA“
Ljubljana, Šelenburgova ulica 7/II.

XVII.

LJUBLJANSKI VELESEJEM

40. RAZSTAVNA PRIREDITEV

5.-14. junija 1937.

Železniška izkaznica za polovično voznino se dobi pri blagajnah železniških postaj za D 2°. Velesejske legitimacije se izdajajo pri blagajnah na velesejmu. • Sejmišče obsega 40.000 m². Preko 600 razstavljalcev iz 14 držav. • Posebne razstave: Lovska, gospodinska, pohištvena, avtomobilska, male živali.

Modna revija z varietejem. Veliko zabavišče. Koristno — prijetno.

Špedicija TURK Ljubljana

prevzema

OCARINJENJE

vseh uvoznih in izvoznih pošilk, in to hitro, skrbno in po najnižji tarifi. Revizija po njej deklariranega blaga in vse informacije brezplačno
Telefon intr. 24-59. Vilharjeva c. 33 (nasproti nove carinarnice)

PREVAŽANJE

vsakovrstnega blaga bodisi kuriva, strojev, selitve itd. v Ljubljani in izven Ljubljane z vozovi na konjko vprego kakor tudi s tremi najmodern. avtomobili
Telefon inter. 21-57 Masarykova c. 9 (nasproti tov. kolodvora)

JELČIČ ANGELO

LJUBLJANA VII.

CELOVŠKA CESTA ŠT. 65

TELEFON ŠT. 3840

pleskar, ličar, sobo- in črkoslikar za stavbe in pohištvo

Izvršuje: Vsa pleskarska in soboslikarska dela po zmernih cenah

Pojasnila v strokovnih zadevah brezplačno. Postržba točna in solidna

Priporočamo to znanó tvrđko vsem!

Poravnajte naročnino!

ELEKTROTEHNIČNO PODJETJE

MIHELČIČ IVAN - LJUBLJANA

BORŠTIKOV TRG ŠTEV. 1 • TELEFON 27-04

Priporoča se za vsa v elektrotehnično stroko spadajoča dela in dobave

Pojasnila v strokovnih zadevah brezplačno. • Cene zmerne. Postržba točna in solidna • Zahtevajte referenčne • Nočna služba za nujna popravila • Kličite telefon 27-04.

izvršujemo vse nove napeljave, preureditve, dograditve in popravila instalacij za luč, moč, signale, radio itd. Vse formalnosti, prijave in naprava načrtov za stranke za priklop na omrežje krajevnih elektraren izvršimo brez doplačil. Popravljamo vse električne aparate, motorje, likalnike itd. Dobavljamo za instalacije in popravila prvovrstni material, kakor tudi svetila in žarnice.